

Datum
2024-11-27

Diarienummer
ISF2024-60

Er referens
Ju2024/01778

Socialdepartementet

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat utredningens förslag och bedömningar med utgångspunkt i hur de bedöms påverka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. ISF begränsar därför sina synpunkter till de förslag och bedömningar som berör socialförsäkringsområdet.

ISF tillstyrker förslagen i avsnitt 6.3, 6.5, 6.8.1–6.8.4, 7.2.2, 9.5 och 11.

ISF har i övrigt inga synpunkter på förslagen eller bedömningarna.

Vi ser ett behov av utökade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot felaktiga utbetalningar, fusk, regelöverträdelser och brottslighet. Vi tycker det är bra att utredningen, till skillnad från förslaget i *Utökad informationsutbyte* (Ds 2022:13), tydligare har specificerat i bestämmelsen för vilka syften som den ska kunna tillämpas.

Vi ser också nödvändigheten av den föreslagna skyldigheten för den utlämnande myndigheten att göra en intresseavvägning och att inte lämna ut en uppgift om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Detta då den föreslagna utökade möjligheten till informationsutbyte mellan myndigheter också innebär en generellt förhöjd risk för intrång i den personliga integriteten.

Utredningen bedömer att de större möjligheter till informationsutbyte som den föreslagna bestämmelsen ger sannolikt kommer att leda till omfattande samhällsekonomiska vinster på ett stort antal områden. Men vi bedömer att bestämmelsens mycket breda tillämpningsområde gör det svårt att överblicka alla konsekvenser av förslaget. Även om bestämmelsen har bedömts som proportionerlig behöver konsekvenserna som förslaget får noga följas upp, särskilt för enskilda individer, men även för myndigheterna som behöver uppgifterna.

I utredningen anges att i direktiven beskrivs att välfärdsbrottsligheten påverkar medborgarnas tillit till välfärdssystemet och det demokratiska systemet, och att grundläggande för medborgarnas tillit är att det allmänna sköter sina åtaganden på ett effektivt och rättssäkert sätt. För det behöver myndigheterna även tillgång till uppgifter som finns hos andra myndigheter. Utredningen menar att den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kan säkerställa detta och därmed enskilda individers tillit till systemet.

ISF bedömer att förslaget också kan innebära risker för enskildas tillit till samhället och myndigheter. I utredningen beskrivs risker med tilliten till socialtjänsten om uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretessen lämnas ut med stöd av den föreslagna bestämmelsen. Utredningen kommer fram till att det saknas grund för antagandet att upprätthållandet av sekretessen mellan socialtjänsten och andra myndigheter spelar en nästan lika stor roll för den enskildes benägenhet att vända sig till socialtjänsten för att få stöd och hjälp, som sekretessen mellan socialtjänsten och allmänheten.

Men vi anser att den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen möjliggör ett omfattande utbyte av uppgifter mellan myndigheter av olika slag, på ett sätt som tidigare inte har varit möjligt. Förslaget innebär till exempel att det går att ha en stående begäran om att få ut uppgifter från en annan myndighet. Det kan vara så att enskilda inte vet att uppgifter kan lämnas vidare till andra myndigheter. Det kan också vara så att man inte vågar lämna uppgifter till en myndighet för att man inte vet vad som händer med dem och till och med att enskilda inte tar kontakt med en myndighet trots att myndigheten administrerar sådana delar av trygghetssystemet som den enskilda har behov av. Det kan alltså påverka vilka uppgifter man är villig att lämna och därmed inte bara tilliten till samhället och myndigheter utan också hur väl trygghetssystemet kan uppfylla sina mål och syften.

Det är möjligt att det går att förebygga en del av risken för tillitsbrist genom att vara transparent med hur uppgifter används. Oavsett så behövs en medvetenhet om att det finns risker med förslaget som kan påverka enskildas agerande. För att i möjligaste mån motverka enskildas brist på tillit till samhället och myndigheter anser vi att det är oerhört viktigt att regeringen i förarbetena tydliggör vikten av att myndigheterna säkerställer att de gör noggranna intresseavvägningar, att myndigheterna följer upp dem och vid behov också omvärderar sina bedömningar. Detta är särskilt viktigt då förslaget möjliggör rutinmässiga utlämnanden där intresseavvägningen kan ske på förhand. Den intresseavvägning som görs av myndigheter behöver, som vi ser det, löpande ses över. Omständigheterna kan ändras, till exempel kan det visa sig att uppgifter får en spridning som är olämplig och som inledningsvis inte bedömdes kunna ske. Det kan innebära att skälen för utlämnade inte längre bedöms väga tyngre framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eva-Lo Ighe. Myndighetsjuristen Malin Albertsson har varit föredragande. Vid den slutliga handläggningen har chefsjuristen Anna Samuelsson, enhetscheferna Dan Ljungberg, Elin Sundberg och Måns Nerman deltagit.

Eva-Lo Ighe

Malin Albertsson